

CSOMAGOLÁSMENTES BOLTOK EURÓPÁBAN ELSŐ JELENTÉS

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

ÖSSZEFOGLALÓ

Ez a tanulmány az elsők között értékeli az európai csomagolásmentes boltok jelenlegi helyzetét és az ágazat lehetséges jövőbeli növekedési forgatókönyveit. Bízunk benne, hogy az itt leírtak hozzá fognak járulni a csomagolásmentes üzletek piaci szerepének széles körű megismertetéséhez, és az üzleti modell iránti fokozott érdeklődés felkeltéséhez.

Összességében kijelenthető, hogy nagymértékű növekedés tapasztalható a szektorban, az elmúlt 5-10 évben ugrásszerűen emelkedett az üzletek és az ott foglalkoztatottak száma, illetve az üzletek forgalma is. És bár ez még csak spekuláció, a hosszú távú előrejelzések szerint 2030-ra az ömlesztett áruk uniós piaca elérheti az 1,2 milliárd eurót, de nem kizárt az ennél is jelentősen nagyobb piaci növekedés.

A szabályozási kérdések megválaszolása, a piac megértésének javítását célzó további kutatások elvégzése és a korlátozottan rendelkezésre álló adatok kezelése további segítséget nyújt a körforgásos gazdaság e gyorsan növekvő szegmensének.

HÁTTÉR

A „csomagolásmentes üzletek” piacának helyzetéről máig kevés kutatást végeztek Európában.

Az efféle boltok - amelyekben a termékeket jellemzően ömlesztve értékesítik, a vásárlókat pedig arra biztatják, hogy vigyenek magukkal újrahasználatos tárolóedényt - olyan kiskereskedelmi modellt valósítanak meg, amelyben a hulladékhierarchia magasabb szintje jelenik meg, és képes a csomagolási hulladék jelentős csökkentésére. A közvéleményt egyre jobban aggasztja a termékek (leggyakrabban egyszer használatos) csomagolásának növekvő mértéke, így ennek a fontos üzleti modellnek a további vizsgálata nem várthat tovább magára.

Az ágazat európai szintű ismeretének hiányát látva az Eunomia, a Zero Waste Europe (ZWE) és a Réseau Vrac egyéb részt vevő szervezetek¹ (ZWE hálózat) közreműködésével kérdőíves felméréseket végzett tíz európai ország csomagolásmentes boltjaiban, hogy három témának utána járjon:

ÁTFOGÓ KÉP A CSOMAGOLÁSMENTES BOLTOK HELYZETÉRŐL EURÓPÁBAN

NÖVEKEDÉSI LEHETŐSÉGEK ÉS AZ EZZEL KAPCSOLATOS GAZDASÁGI, TÁRSADALMI ÉS KÖRNYEZETVÉDELMI HATÁSOK

AJÁNLÁSOK AZ EU-NAK, HOGY AZ E TÉREN JELENTKEZŐ POTENCIÁL REALIZÁLÓDHASSON

HATÓKÖR

A kutatás során azon boltokra helyeztük a hangsúlyt, ahol az eladásra kínált termékek túlnyomórészt csomagolásmentesek. Más szavakkal: az ügyfelek saját újrafelhasználható csomagolást hoznak, és a termékeket súly vagy mennyiség szerint adják el. Az ilyen típusú üzletek általában kisebbek, helyi tulajdonban vannak, vagy meghatározott gyártókhöz kapcsolódnak. Az ilyen típusú üzletek némelyike kis mennyiségű hagyományos módon csomagolt terméket is eladhat.

A csomagolásmentes üzlet meghatározása országoként eltérhet. Például helyi és nemzeti szinten különbözhet, hogy az áruk milyen arányának kell csomagolásmentes termékeknek lennie ahhoz, hogy az adott üzlet „csomagolásmentes”-nek mondhassa magát, így az egyes üzletek bizonyos országokban csomagolásmentesnek számíthatnak, más országokban pedig nem. Bár a definíció harmonizálása még várat magára, a jelentés elkészítésekor a rendelkezésre álló legnaprakészebb információkat használtuk fel.

A jelentés fókuszja a csomagolásmentes üzleteken van, ezért nem vizsgáltuk meg a csomagolásmentes részlegekkel rendelkező hagyományos szupermarketeket, és a jelentés nem foglalkozik a más ágazatokra vagy üzleti modellekre gyakorolt hatásokkal sem.

ADATELEMZÉS

Az üzletek adatait egy olyan felmérés segítségével gyűjtöttük össze, amelyet a ZWE és a Réseau Vrac osztott szét csomagolásmentes boltokban. A kérdésekre 268 üzlet válaszolt Ausztriában, Belgiumban, Bulgáriában, Csehországban, Franciaországban, Németországban, Lettországban, Szlovéniában, Spanyolországban és Ukrajnában. Az összefoglalóban és a teljes jelentésben bemutatott összes megállapítás ezen az adatbázison alapul, és ebben az összefüggésben értelmezendő. Néhol következtetéseket vontunk le az EU-szintű tendenciák illusztrálására, ezeket a rendelkezésre álló adatok alapján tettük, amelyek nem feltétlenül reprezentatívak a csomagolásmentes ágazatra az EU-ban.

Mindemellett az előrejelzések a felmérés adataira, a jelenlegi piaci helyzeten alapulnak, és feltételezik ezen tendenciák folytatódását. A gazdaság radikális változásait és/vagy a fogyasztói magatartást nem vettük figyelembe, ilyen összefüggésben tehát a jelentésben szereplő előrejelzések alábecsülhetik az ágazat jövőbeli méretét. Ezért a következő megállapításokat, bár értékes betekintést nyújtanak az ágazatba, a tendenciák és a piac felmérésének első magas szintű kísérletének kell tekinteni, nem pedig a piac pontos, kvantitatív felmérésének.

¹ A ZWE-vel társult nemzeti résztvevő szervezetek: Ecologists Without Borders (Szlovénia), Friends of the Earth (Csehország), Rezero (Spanyolország), Za Zemiata (Bulgária), Zero Waste Alliance (Ukrajna), Zero Waste Austria, Zero Waste Kiel (Németország), Zero Waste Latvija. A Réseau Vrac-hoz kapcsolódó résztvevő szervezetek: Réseau Vrac Belgium és Réseau Vrac France.

AZ EURÓPAI CSOMAGOLÁSMENTES ÜZLETEK ÁTTEKTINTÉSE

A felmérés tanúsága szerint az elmúlt 10 évben az ágazat nagyon erős növekedést mutat a boltok és a munkahelyek számát, valamint a teljes forgalom növekedését tekintve. A forgalom növekedésének mértékét és a lehetséges jövőbeli előrejelzést az 1. ábra szemlélteti. A narancssárga szaggatott vonallal jelölve a modell az EU 2030-ban ömlesztett áruk² származó teljes forgalmának körülbelül 1,2 milliárd eurós² átlagos becslését mutatja, miközben az optimista becslésnél az érték a 3,5 milliárd eurót is meghaladja. Az előrejelzés forrása:

- 10 országban történt felmérés felhasználásával állapítottuk meg a boltok számának növekedési ütemét 2009 és 2019 között;
- A növekedési ráta minden EU-országra kiterjed. Ezt úgy értük el, hogy először megbecsültük a vásárlóerő-paritás és a boltok száma közötti kapcsolatot a mintában szereplő országokban. Ezt a kapcsolatot ezután kiterjesztik a felmérésben nem szereplő országokra is³;

• Átlagos forgalom hozzárendelése minden új üzlethez a felmérés válaszai alapján; és

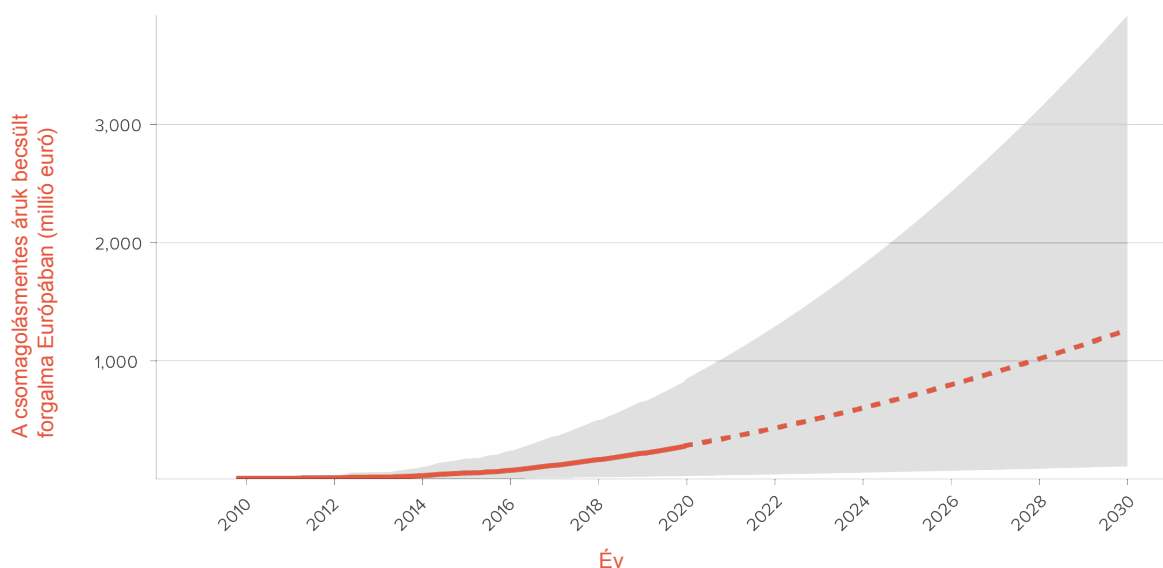
• A boltok számának növekedési ütemének lineáris kiterjesztése 2030-ra.

Ez a nagy hatótávolságú becslés azt mutatja, hogy a csomagolás nélküli áruk értékesítése jelentős piaccá válhat az Unióban.

² A szürke árnyékolt terület jelzi ennek a becslésnek a 95%-os megbízhatósági határát, alsó határértéke 106 millió euró, felső határa pedig 3,9 milliárd euró..

³ A modell csak az EU tagállamait veszi figyelembe, beleértve az Egyesült Királyságot is. Ukrajnából származó adatokat tájékoztató jelleggel használtunk a modellben, de az eredményekben ezek nem szerepelnek.

1. ábra: A csomagolásmentes áruk várható kiskereskedelmi értékesítése Európában 2030-ig

A jelenleg működő üzletek felmérése nagy rálátást nyújtott a csomagolásmentes üzletekkel kapcsolatos gazdasági, társadalmi és környezeti összefüggésekre. Az alábbi szám adatok jól illusztrálnak néhányat a legfontosabb eredmények közül:

Az ágazaton belül erőteljes növekvő tendenciát mutat a foglalkoztatás bővülése: a modellszámítások 2023-ban átlagosan **10.000 munkahellyel** számolnak a csomagolásmentes boltokban Európában.⁴

Becslések szerint 2023-ban mintegy **5.500 tonna** csomagolási hulladékkal kevesebb termelődik EU-szerte a csomagolásmentes boltoknak köszönhetően.⁵

A csomagolásmentes üzletek becslések szerint üzletenként évente átlagosan **1 tonna** csomagolást spórolnak meg.⁶

A kutatásba bevont üzletek termékeinek körülbelül **70%-a** csomagolásmentes.

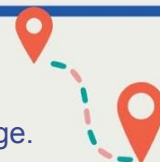
Az üzlet átlagos forgalma hozzávetőleg **170.000 euró**, bár országonként eltérőek az eredmények. Az viszont határozottan látszik, hogy az üzletek átlagos forgalma nőtt az elmúlt 3 évben.

Az üzletek **74%-a** városközpontokban, **6%-a** falvakban és vidéki területeken található.

A legnépszerűbbek az élelmiszer- és italtermékek, ezt követik a kozmetikai cikkek, tisztítószeres és az egyéb hulladékmentes termékek.

A csomagolásmentes boltok jellemzően a **közelebbi beszállítóktól történő beszerzést részesítik előnyben**: a kutatási eredmények szerint a boltok és beszállítóik közötti távolság növekedésével csökken a beszerzett áruk mennyisége.

További adatok és a becslések módszertana a teljes jelentésben olvasható.

⁴ 95%-os megbízhatósági szint mellett min. 1.036, max. 26.937 munkahellyel lehet számolni

⁵ 95%-os megbízhatósági szint mellett az alsó határ 1.968 tonna, a felső határ 9.185 tonna

⁶ 95%-os megbízhatósági szint mellett az alsó határ 362 kg, a felső határ 1.690 kg

SZAKPOLITIKAI SZEMPONTOK A CSOMAGOLÁSMENTES ÜZLETEK JÖVŐJÉRE VONATKOZÓAN

Az üzletek felmérése mellett a résztvevő szervezeteket külön egy „általános felmérés” kitöltésére kértük meg, hogy elmondják a véleményüket, milyen politikai akadályok állnak a növekedés útjába. Három kulcsfontosságú téma olvasható ki válaszaikból:

1 A CSOMAGOLÁS KÖLTSÉGEIRE VALÓ TELJESEBB KÖRŰ REFLEXIÓ

Aggodalomra ad okot, hogy csomagolások tényleges támogatása valósul meg azáltal, hogy a valós, **teljes életciklus során felmerülő költségek**, beleértve a rosszul kezelt csomagoláshoz (például szemeteléshez) kapcsolódó „externális” költségeket, jelenleg **nem tükröződnek megfelelően a csomagolás árában**.

Ezekkel az aggályokkal érdemben kell foglalkozni a módosított hulladék-keretirányelv 8a. cikkében, amely konkrét minimumkövetelményeket vezet be a kiterjesztett gyártói felelősségvállalási (EPR) rendszerek számára, vagyis a gyártók pénzügyi hozzájárulásának fedeznie kell:⁸

- A hulladék szelektív begyűjtését;
- A keletkező hulladék későbbi szállítását és kezelését, beleértve az Európai Unió hulladékgazdálkodási céljainak teljesítéséhez szükséges kezelést;

Van azonban további fejlesztési lehetőség e területen. Az irányelv nem követeli meg a maradék-hulladék-áramba kerülő csomagolástöredékek költségeinek fedezését, és nem írja elő az összes csomagolóeszköz szemeteléssel kapcsolatos költségeinek fedezését sem. Ezenkívül vannak olyan esetek, amikor a tagállamok mentesíthetik a termelőket a költségek 100%-ának viselésétől.

Az e korlátozások kezelésére irányuló beavatkozások hozzájárulhatnak a csomagolásmentes üzletek versenyképességének további növeléséhez, például ha biztosíthatják az EPR-rendszerek végrehajtását a díjak modulációjával és a csomagolás teljes életciklusán átívelő költségeinek fedezésével. Nemzeti szinten a tagállamok megragadhatják a 2019/904 irányelv („Az egyszer használatos műanyag termékek betiltása”) átültetésének lehetőségét, és kiszélesíthetik azoknak a csomagolóeszközöknek a körét, amelyek esetében hozzá kell járulni az EPR költségeihez, akár a műanyagon kívül egyéb anyagok esetében is, meghaladva az irányelvben előírt minimumot.

⁷ Az „általános felmérést” a ZWE-hez, a Réseau Vrac-hoz és a ZWE-hez kapcsolódó nemzeti résztvevő szervezetekhez juttattuk el azzal a céllal, hogy országonként egy választ kapjunk. A felmérés magában foglalta a csomagolásmentes üzletek történetével, a növekedés politikai akadályaiival és a korábban elvégzett kutatásokkal kapcsolatos kérdéseket.

⁸ Az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa (2018) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/851 irányelve (2018. május 30.) a hulladékokról szóló 2008/98 / EK irányelv módosításáról, 2018/851

2 AZ ÖMLESZTETT ÁRUK KERESKEDELMÉRE VONATKOZÓ SZABÁLYOZÁS TISZTÁZÁSA ÉS HARMONIZÁLÁSA

Számos ország válaszdóji számoltak be arról, hogy a törvények elavultak és/vagy nem voltak alkalmazhatóak a termékek ömlesztett értékesítésére önkiszolgáló rendszerben. Úgy tűnik, **sürgető szükség van egy harmonizált megközelítés kidolgozására arra vonatkozóan, hogy a csomagolásmentes üzleteket hogyan kezelik az EU tagállamai nemzeti és regionális szabályozó hatóságai, ideértve az ömlesztett értékesítés fogalom meghatározásait és a kapcsolódó élelmiszer-higiéniai szabályozásokat is.** Javasolt ezeknek a témáknak a teljesebb vizsgálata. Ennek célja annak eldöntése, hogy új iránymutatásra, esetleg módosított vagy új kiegészítő előírásokra lenne szükség a csomagolásmentes üzletek hatékony és megfelelő szabályozásának létrejöttéhez.

3 ELLÁTÁSI LÁNCOK FEJLESZTÉSE

A Zero Waste Europe hálózat több tagja kihívásként emelte ki a csomagolásmentes ellátási láncok alulfejlettségét a többi ágazathoz képest: az üzletek a méretgazdaságossággal és a logisztikai optimalizálással járó hatékonyság előnyeinek kihasználásával küzdenek.

Az ágazat növekedésének önmagában ösztönöznie kell a hatékonyság növekedését. A tagszervezetek észrevételei alapján a csomagoláshoz tartozó teljes költség gyártókra történő átcsoportosítása terén elért előrelépés, valamint az ömlesztett áruk definíciójának, illetve az élelmiszer-higiéniai előírásoknak a tisztázása az ágazatban fontos lépések lehetnek, amelyek megkönnyíthetik az ellátási láncokhoz kapcsolódó kihívásokat.

Ezen túlmenően a csomagolásmentes üzletek előtt álló konkrét logisztikai kihívások jobb megértése érdekében végzett további kutatások fényt deríthetnek olyan lehetőségekre, amelyek hozzájárulhatnak a csomagolásmentes ellátási láncok versenyképességének növeléséhez.

Emellett foglalhatja az egyes termékek beszerzésével kapcsolatos kihívások felmérését, valamint a közös beszerzés és disztribúció lehetőségek értékelését, mely által egyszerre több üzlet számára valósulhat meg költségcsökkentés.

A teljes jelentés
elolvasásához kérjük
vegye fel a kapcsolatot:
Zero Waste Europe
Réseau Vrac

A Zero Waste Europe hálával
fogadta az Európai Unió anyagi
támogatását. Az útmutató
tartalmáért a Zero Waste Europe-ot
kizárólagos felelősség terheli. A
tartalom nem feltétlenül tükrözi a
fent nevezett támogató véleményét.
A támogató nem tehető felelőssé
az itt fellelhető információk
esetleges felhasználásáért.

Készítette: Eunomia
Research & Consulting
Ltd.,
a Zero Waste Europe és
a
Réseau Vrac
közreműködésével.

George Beechener
Elizabeth Raine
Maxine von Eye
Chris Sherrington
Daniel Card
Joe Papineschi

2020 június

Jóváhagyta:
Joe Papineschi
(Projekt Igazgató)

A **Zero Waste Europe** egy
közösségeket, helyi vezetőket,
vállalatokat, szakértőket és
aktivistákat tömörítő európai
hálózat, amely célul tűzte ki, hogy
kiiktatja a hulladékot
társadalmunkból. Arra biztatjuk a
közösségeket, hogy gondolják újra
az erőforrásokkal való
kapcsolatukat, alakítsanak ki
tudatosabb életmódot és
fenntarthatóbb fogyasztási mintákat,
és gondolkodjanak körforgásokban.

A **Réseau Vrac** az egyetlen
professzionális szervezet, amely az
ömlesztettáru-forgalommal - a
termékek fogyasztóknak történő
csomagolásmentes eladásával -
foglalkozik Franciaországban és
világszerte. 2016-os megalapítása
óta a Réseau Vrac támogatta ezen
új piac fejlődését, és előmozdította
a fogyasztás ezen eszközét,
fellépve az előre csomagolt áruk
eredő élelmiszer- és csomagolási
hulladékkal szemben. A Réseau
Vrac több mint 1300 szakembert
képvisel és egyesít az ágazatban:
beszállítókat, üzlettulajdonosokat és
projektvezetőket Franciaországban
és világszerte.

Hozzájárultak:

Ecologists Without Borders
(Szlovénia)
Friends of the Earth
(Csehország) Rezero
(Spanyolország)
Za Zemiata (Bulgária)
Zero Waste Alliance (Ukrajna)
Zero Waste Austria
Zero Waste Kiel (Németország)
Zero Waste Latvija

FELELŐSSÉGI NYILATKOZAT

Az Eunomia Research & Consulting
kellő figyelmet fordított e jelentés
elkészítésére annak biztosítása
érdekében, hogy a bemutatott
tények és elemzések a lehető
legpontosabbak legyenek a projekt
keretein belül. A bemutatott
információkkal kapcsolatban
azonban nem vállalunk garanciát,
és az Eunomia Research &
Consulting nem felel a döntésért
vagy a jelentés tartalma alapján
meghozott intézkedésekért.